

Onderzoek naar Vaders en Seksuele Opvoeding / Samenvatting (augustus 2014)

In opdracht van het Vader Kennis Centrum. Door: drs. Tessa van Heesch, drs. Lieke van de Kerkhof, drs. Rose Nijssen en dr. Channah Zwiep (supervisie UvA) (c.s.zwiep@uva.nl).

Doktertje spelen, 'schuren' op het schoolfeest, of porno zoeken op internet; seksualiteit speelt vanaf jonge leeftijd een rol in het leven van kinderen. Dit gegeven vormt het uitgangspunt voor ons onderzoek naar seksuele opvoeding door vaders: welk seksueel (getint) gedrag merken vaders op bij hun kind en wat willen zij hun kind meegeven in de opvoeding rondom seksualiteit?

In het voorjaar van 2014 is een online vragenlijst ontwikkeld op basis van eerder onderzoek (zie o.a. Zwiep, 2008; De Graaf, 2013; Roos, 2013; Klai, 2005; Vermeire, 2005; Friedrich, Grambsch, Broughton, Kuiper, & Beilke, 1991). De vragenlijst is ingevuld door 208 vaders van jonge kinderen. De vaders wonen verspreid over geheel Nederland. Het grootste deel van de vaders is tussen de 31 en 45 jaar en leeft in een traditionele gezinssituatie met een vrouwelijke partner. Het gaat bovendien om een vrij homogene groep 'witte' en hoger opgeleide vaders. Deze onderzoeksgroep is vervolgens verdeeld in drie groepen aan de hand van de leeftijden van de kinderen en aan de hand van drie thema's. In deze samenvatting beschrijven we enkele bevindingen.

Enkele reacties op de open vragen in de vragenlijst:

Ik ben van mening dat er binnen een gezin veel winst te behalen valt met betrekking tot seksuele opvoeding en openheid. (Vader van een kind in de leeftijd 8-13 jaar)

Het is erg leuk om je kinderen te mogen opvoeden en hun seksuele ontwikkeling is daar onderdeel van. We zien nu al grote verschillen tussen onze dochter en zoon en zijn benieuwd hoe dit in de toekomst zal ontwikkelen. (Vader van een kind tussen 0-6 jaar)

De vragenlijst roept wel twijfel op of ik actief genoeg ben met betrekking tot de seksuele opvoeding van mijn kinderen. (Vader van een kind in de leeftijd tussen 4-8 jaar)

1. De invloed van de eigen seksuele opvoeding (vaders van kind tussen 0-6 jaar)

Vaders met een kind tussen de 0 en 6 jaar ($n = 83$) zien bij hun kind divers seksueel getint gedrag wat kan horen bij de seksuele ontwikkeling, zoals het onderzoeken van hun eigen lichaam en de nieuwsgierigheid naar het lichaam van volwassenen. De vaders van een ouder kind in deze leeftijdsgroep zien dit gedrag vaker dan vaders van een jonger kind. Over het algemeen zeggen vaders dit gedrag te accepteren, maar hier wel enigszins grenzen aan te stellen. De vaders zijn wat minder actief als het gaat om praten met hun kind over seksualiteit. Veel vaders met een kind in deze leeftijdscategorie vinden hun kind hiervoor nog te jong. De vaders vinden het belangrijk om hun kind tijdens de seksuele opvoeding mee te geven dat het weerbaar mag zijn en dat het zichzelf en anderen leert respecteren.

De seksuele opvoeding die vaders zelf hebben genoten blijkt van invloed op hoe zij hun kind willen opvoeden. Driekwart van de vaders heeft in het ouderlijk huis een tamelijk gesloten seksuele opvoeding

genoten. Een kleine groep vaders is hierover ontevreden en verwacht dit zelf anders doen door bijvoorbeeld meer open te zijn tegenover hun kind. De overige vaders die een open seksuele opvoeding hebben gehad, zijn hierover meer tevreden. Hun seksuele opvoeding in het ouderlijk huis staat dan ook vaak model voor de seksuele opvoeding die de vaders zelf willen vormgeven.

Negentig procent van de vaders van kinderen van 0 tot 6 jaar vindt de seksuele opvoeding zijn taak, die hij daarnaast deelt met zijn partner. Het grootste deel van de vaders zegt de seksuele opvoeding tot nu toe als gemakkelijk tot zeer gemakkelijk te ervaren. Deze groep maakt zich dan ook nauwelijks zorgen hierover. Bijna de helft van de vaders heeft echter wel eens vragen. Zo vragen zij zich af wat "normaal" seksueel getint gedrag is, hoe zij dit kunnen begeleiden en hoe (en waarover) zij met hun kind over seksualiteit kunnen praten. Opvoedingsondersteuning kan vaders hierbij helpen. Een groot deel van de vaders geeft aan af en toe behoefte te hebben aan ondersteuning bij de seksuele opvoeding. Deze ondersteuning willen zij het liefst op internet vinden of van een deskundige krijgen.

2. Verschillen tussen vaders en moeders (vaders van kind tussen 4-8 jaar)

De vaders met een kind tussen 4 en 8 jaar ($n = 73$) zien verschillend seksueel getint gedrag bij hun kind zoals: doktertje spelen, in bad gaan met andere kinderen en het eigen lichaam onderzoeken. Dergelijk gedrag wordt relatief vaker opgemerkt door vaders van een kind tussen 4 en 6 jaar dan door vaders van de oudere kinderen.

De vaders vinden seksuele opvoeding in zijn algemeenheid belangrijk. Hierin willen zij hun kind, net als de vaders met een kind tot 6 jaar, meegeven zichzelf en anderen te respecteren op seksueel gebied. De vaders reageren accepterend op het gedrag van hun kind. Als een kind bijvoorbeeld zijn of haar eigen lichaam verkent, laten vaders dit een tijdje 'gebeuren', zolang dit geen gevaar oplevert voor het kind. Een grote groep vaders ervaart de seksuele opvoeding volgens eigen zeggen als gemakkelijk. Zij hebben daardoor weinig behoefte aan opvoedingsondersteuning. Wel vinden zij het prettig bij eventuele vragen informatie te zoeken via internet of antwoord te krijgen van een deskundige.

Opvallend is dat een grote groep vaders seksuele opvoeding in eerste instantie zien als een taak van de moeder. Als we de vaders vergelijken met onderzoek naar moeders, blijkt dat de vaders wel open over seksualiteit zijn tegenover het kind als het bijvoorbeeld vragen stelt, maar minder vaak dan moeders zélf een gesprek over seksualiteit starten met hun kind. Uit ander onderzoek blijkt dat moeders ook vaker dan vaders vragen krijgen over seksualiteit van hun kind (De Graaf, 2013; Wright, 2009)

3. De seksuele opvoeding van zonen en dochters (vaders van kind tussen 8-13 jaar)

De meeste vaders met een kind tussen 8 en 13 jaar ($n = 90$) rapporteren seksueel getint gedrag bij hun kind. Zo stelt hun kind vragen over seksualiteit en toont het interesse in leeftijdsgenootjes van de andere sekse. Daarnaast merken vaders op dat de schaamtegevoelens van hun kind toenemen naarmate het ouder wordt. Deze vormen van seksueel getint gedrag passen bij de leeftijd van de kinderen. Vaders van een zoon geven daarnaast vaker dan vaders van een dochter aan dat hun kind bezig is met het ontdekken van zijn lichaam.

Een grote groep vaders vindt de seksuele opvoeding belangrijk. Toch is dit bij een klein deel van de vaders niet van invloed op de communicatie met hun kind. Eén op de vijf vaders zegt namelijk nooit met zijn of haar kind over seksualiteit te praten. Wanneer er wel over seksualiteit gepraat wordt, begint het kind hierover in de meeste gevallen zelf. Vaders vermoeden dat het gemakkelijker is om met een zoon dan met een dochter te praten over seksualiteit. Met een zoon kunnen zij zich beter identificeren als man, menen zij. In de praktijk blijkt er echter net zo veel met een zoon als met een dochter gesproken te worden.

De meeste vaders hebben een open houding over de seksuele ontwikkeling van hun kind. Zo keuren weinig vaders seksueel getint gedrag van hun kind af, maar geven hierbij wel nu en dan regels en grenzen aan. Ook de vaders van de oudste leeftijdsgroep kinderen vinden het belangrijk dat hun kind leert respectvol om te gaan met zichzelf en met anderen. Daarnaast is een vaak genoemd opvoedingsdoel een kind te leren rekening te houden met grenzen. Daarbij vinden vaders het voor hun dochter belangrijk dat zij leert haar grens aan te geven, terwijl zonen volgens de vaders moeten leren de grenzen van anderen (meisjes) te respecteren.

De helft van de vaders zegt soms tot regelmatig vragen te hebben over de seksuele opvoeding van zijn kind. Deze vragen gaan het vaakst over de begeleiding bij internetgebruik door hun kind. Ook zegt de

helpt van de vaders behoefte te hebben aan ondersteuning bij de seksuele opvoeding. De voorkeur gaat daarbij, net als bij de meeste vaders van jongere kinderen, uit naar een website met deskundige informatie.

Referenties

- De Graaf, H. (2013). Bloemetjes en bijtjes of zaadjes en eitjes? (Opvattingen over) seksuele opvoeding in Nederland. *Pedagogiek*, 33, 21-36.
- Friedrich, W. N., Grambsch, P., Broughton, D., Kuiper, J., & Beilke, R. L. (1991). Normative sexual behavior in children. *Pediatrics*, 88, 456-464.
- Klai, T. (2005). Intergenerationele communicatie over seksualiteit in gezinnen. Proefschrift. Brussel: Katholieke Universiteit.
- Roos, M. (2013). Seksueel getint gedrag van Nederlandse jonge kinderen. Afstudeerscriptie. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam
- Vermeire, K. (2005). Kwalitatief onderzoek bij ouders naar de ondersteuningsbehoeften bij de relationele en seksuele vorming van hun kinderen . Antwerpen: Sensoa.
- Wright, P. (2009). Father-child sexual communication in the United States: a review and synthesis. *Journal of family communication*, 4, 233-250.
- Zwiep, C.S. (2008) De seksuele opvoeding van jonge kinderen. Ervaringen van moeders en leidsters. Onderzoeksrapport. Amsterdam: FWOS en Pedagogisch projectbureau Kind & Zo.